Advies bezuinigingen Jeugdplatform Amsterdam

November 2026

Onze belangrijkste adviezen

Om te beginnen willen wij benadrukken dat het geven van advies over de bezuinigingen níet betekent dat wij voorstander zijn van de bezuinigingen en de keuzes die er nu of de komende tijd gemaakt worden. De volgende punten zijn onze belangrijkste adviezen. De adviezen worden in dit document verder onderbouwd aan de hand van ervaringen.

1. **Eerst de basis op orde, dan pas bezuinigen.** Versterk éérst het OKT, de sociale basis en het onderwijs en de samenwerking tussen verschillende domeinen, en financier dat, voordat er bezuinigd wordt op de aanvullende jeugdhulp. Dit is noodzakelijk om te voorkomen dat gezinnen de komende jaren tussen wal en schip vallen, omdat de ondersteuning 'aan de voorkant' nog niet op orde is.
2. **Verken hulpvragen breed, maar houd aanvullende jeugdhulp beschikbaar voor gezinnen voor wie andere opties niet passend of niet meer voldoende zijn.** Het is noodzakelijk dat er breder gekeken wordt naar wat gezinnen écht nodig hebben, maar het doel hiervan moet altijd zijn om passende ondersteuning te regelen, niet bezuinigen op de aanvullende jeugdhulp an sich.
3. **Voer de Jeugdvisie geduldig en zorgvuldig in en gebruik haar niet als rechtvaardiging voor bezuinigingen.** De Jeugdvisie biedt goede handvatten om gezinnen beter te helpen, maar deze transformatie kost tijd. Door de haast van de bezuinigingen dreigt het doel te verschuiven van zorgen dat kinderen geen jeugdhulp meer nodig hebben door hun dagelijkse context te versterken, naar het terugdringen van de inzet van aanvullende jeugdhulp als doel op zich.
4. **Luister naar jongeren en ouders zelf.** Weeg hun inschatting serieus mee, ook bij de prioritering. Door de behoeftes, wensen en ideeën over ondersteuning van jongeren en ouders serieus te nemen, zorg je dat wat zij aan hulp krijgen daadwerkelijk aansluit. Dit kan meer jeugdhulp in de toekomst voorkomen.
5. **Richt de blik op scholen en leg het probleem niet bij ouders.** Veel problemen ontstaan op school. Jongeren en ouders kunnen goed aangeven welke aanpassingen helpen. Scholen moeten hen hierin serieus nemen, ook als een kind geen diagnose heeft, en hun beloften nakomen. Ouders die jeugdhulp aanvragen omdat school het niet aankan, mogen niet worden weggezet als lastig.
6. **Investeer in de bekwaamheid van het OKT en zorg voor specialistische kennis bij de toegang.** Het OKT krijgt meer en zwaardere taken, terwijl ouders nu al ervaren dat de kennis wisselt per medewerker, het OKT vaak onbereikbaar is en zij zelf regie moeten voeren. De gemeente moet de bredere taak van het OKT faciliteren én goed

financieren. Beslissingen over een gezin mogen niet alleen op basis van een dossier worden genomen, maar vragen om persoonlijke gesprekken waarin de hulpvraag breed wordt uitgevraagd.

7. **Bepaal voorrang op basis van de lijdensdruk per situatie, met een transparant proces, en zorg dat situaties niet eerst hoeven te escaleren voordat er passende hulp beschikbaar komt.** Vooraf vastgestelde categorieën als "complex" of "levensbedreigend" zijn subjectief en brengen het risico mee dat situaties eerst moeten verslechteren en hulp daarmee te laat komt. Leg daarom vast wie op grond van welke criteria beslist, en waarborg dat de inschatting van jongeren en ouders zwaar meeweegt, ook nu er een financiële prikkel bestaat om minder hulp in te zetten.
8. **Maak duidelijk welke wachttijden acceptabel zijn en zorg dat gezinnen die moeten wachten niet tussen wal en schip vallen.** Wachtlijsten zijn nu soms al langer dan een jaar. Voorrang voor de prioritaire groepen zorgt er niet vanzelfsprekend voor dat de wachtlijst korter wordt, zeker niet als aanbieders met minder middelen moeten werken. Gezinnen buiten de prioritaire groepen moeten óók ergens geholpen worden of moeten (nog) langer wachten. Leg vast welke wachttijden de gemeente verwacht en acceptabel vindt, en stel een concreet plan op met een route voor wachtende gezinnen, inclusief waarop zij kunnen rekenen tijdens het wachten en wat er gebeurt als hun situatie verslechtert.
9. **Kijk eerst kritisch naar geldstromen en overhead bij aanbieders voordat er op hulp voor gezinnen wordt bezuinigd.** Maak openbaar welk deel van de besparing uit lagere overhead komt en welk deel uit minder hulp, hoeveel geld daadwerkelijk bij gezinnen terechtkomt, en welke winsten aanbieders maken en waaraan die worden besteed. Dit is nodig om te kunnen beoordelen of er echt niet eerst elders kan worden bespaard.
10. **Bouw verblijf alleen af als tijdelijke verblijfsplekken beschikbaar blijven, zorg voor jongeren die nu in verblijf zijn en investeer in pleegzorg.** Verblijf kan soms nodig zijn om rust, ruimte en veiligheid te creëren. Presenteer vóór de afbouw een plan voor jongeren die nu in verblijf zijn, pak het tekort aan pleegouders concreet aan en zorg dat er voldoende geld gereserveerd is voor hun ondersteuning.
11. **Investeer in wat gezinnen daadwerkelijk helpt naast jeugdhulp en behoud initiatieven die al werken.** Ouders noemen lotgenotencontact, praktische ondersteuning en momenten van rust, door organisaties zoals Mama Vita, Buurtgezinnen of BeActive, en initiatieven die door ouders zelf worden georganiseerd. Jongeren benadrukken relaties met mensen die tijd voor hen hebben, zoals pleegouders, JIM en ervaringsdeskundigen, en initiatieven als PEERS en InterActing.

Inleiding

De wethouder Jeugd, Esmah Lahlah, heeft Jeugdplatform Amsterdam gevraagd om een formeel advies te geven over de keuzes die de komende jaren gemaakt worden in het kader van de landelijke en lokale bezuinigingen op de aanvullende jeugdhulp. De bezuinigingen vinden gelijktijdig plaats met een grote maatschappelijke transformatie op het gebied van jeugdhulp. De transformatie moet gaan leiden tot minder verwijzingen naar aanvullende jeugdhulp en daarmee de kosten drukken.

Dat we advies geven over de bezuinigingen, betekent niet dat wij voorstander zijn van de bezuinigingen en van de keuzes die er nu en de komende jaren gemaakt worden. Wij horen wekelijks verhalen van gezinnen bij wie het water aan de lippen staat en die alles binnen hun macht geprobeerd hebben om dit eerst binnen hun eigen mogelijkheden op te lossen. In tegenstelling tot het narratief dat op bestuurlijke lagen heerst, namelijk dat ouders te snel naar jeugdhulp zouden grijpen, horen wij dat zij - vaak met schaamte, teleurstelling en een gevoel van falen - pas aankloppen als het hen écht niet meer lukt.

Alle Amsterdamse kinderen, jongeren en ouders hebben recht op tijdige en passende (jeugd)hulp die aansluit bij hun situatie en hun behoeftes. Soms is aanvullende jeugdhulp inderdaad niet de meest passende oplossing. Wij zijn dan ook een groot voorstander van hulpvragen breed verkennen (bijvoorbeeld door middel van de Amsterdamse Maatwerkmethode) en, zolang dat mogelijk is én het meest passend is, op andere plekken steun bieden. Maar aanvullende jeugdhulp moet beschikbaar blijven voor de gezinnen voor wie deze opties niet passend of niet langer voldoende zijn. Dat is en blijft ons standpunt.

Bezuinigingen in het kader van de Amsterdamse Jeugdvisie

Jeugdplatform Amsterdam onderschrijft het belang van, zoals ook in de Amsterdamse Jeugdvisie beschreven, beter kijken of jeugdhulp wel echt hetgeen is dat een gezin verder kan helpen. Want inderdaad: misschien is een psycholoog voor een kind dat zich niet kan concentreren niet de meest passende oplossing als er thuis sprake is van stress door schulden waardoor het kind niet goed slaapt. Het uitgangspunt is dus: er moet, wanneer er problemen zijn in een gezin, breder worden gekeken dan alleen naar het kind. Zo kan er gezorgd worden dat er hulp en ondersteuning wordt georganiseerd die daadwerkelijk aansluit bij wat het gezin nodig heeft.

De Amsterdamse Jeugdvisie biedt goede, menselijke handvatten om met elkaar te kijken naar hoe we kunnen zorgen dat Amsterdamse kinderen goed kunnen opgroeien en gezinnen zich echt geholpen en gesteund voelen. Wat wij nu echter teruglezen, is dat de Amsterdamse jeugdvisie wordt ingezet om bezuinigingen te legitimeren. Het doel lijkt verschoven te zijn van zorgen dat kinderen geen jeugdhulp meer nódig hebben naar zorgen dat er minder

aanvullende jeugdhulp wordt ingezet. Daarmee lijkt een uitkomst die het gevolg zou moeten zijn van een sterkere pedagogische basis en inclusievere samenleving, namelijk minder beroep op aanvullende jeugdhulp, een doel op zichzelf te zijn geworden.

Dit is wat ons betreft een gemiste kans voor het zorgvuldig en geduldig implementeren van de Jeugdvisie, die juist handvatten biedt om het écht anders te doen. Maar zo'n transformatie kost tijd. Onze zorg is dat de Jeugdvisie door de haast waarmee de bezuinigingen nu worden doorgevoerd, niet tot haar recht zal komen.

Grote zorgen

De basis – de kwaliteit van de aanvullende jeugdhulp, de beweging naar echt inclusief onderwijs, het functioneren van de lokale teams zoals het OKT en de samenwerking tussen de verschillende domeinen – en daarmee de randvoorwaarden voor de transformatie van de jeugdhulp, zijn niet op orde. Dat is wat doorklinkt in de ervaringen van Amsterdamse gezinnen. Wij hebben daarom grote zorgen over de impact van de bezuinigingen. Geld weghalen zonder de randvoorwaarden tijdig te creëren én voldoende te financieren, kan als gevolg hebben dat er nog meer gezinnen tussen wal en schip vallen.

Het OKT krijgt een bredere en zwaardere taak. Er moet meer opgelost worden op scholen. Gezinnen moeten vaker steun vinden binnen de sociale basis. Andere domeinen, zoals Werk, Participatie & Inkomen, de Wmo en de volwassenen-ggz moeten hun rol beter vervullen én er moet beter worden samengewerkt tussen deze domeinen en de (aanvullende) jeugdhulp. Maar het OKT staat nu al onder druk en gezinnen voelen zich onvoldoende door hen gesteund en ondersteund, scholen zijn nog lang niet inclusief, de beschikbare ondersteuning in de sociale basis blijft - ondanks extra investeringen - achter op de groeiende vraag, en de samenwerking met andere domeinen gaat moeizaam, naast dat daar óók bezuinigingen worden doorgevoerd. Dit is de context waar we ons als stad nu in bevinden. De beperkte extra investeringen in deze domeinen en organisaties die de bezuinigingen moeten opvangen, baren onze grote zorgen. Bezuinigen zonder éérst het onderwijs, het OKT, de sociale basis en de samenwerking te versterken is een groot risico, dat uiteindelijk kan leiden tot nog meer geëscaleerde situaties.

Waar kunnen Amsterdamse gezinnen straks terecht? En wie neemt er uiteindelijk verantwoordelijkheid en zorgt dat mensen niet, zoals nu al vaak gebeurt, van het kastje naar de muur worden gestuurd? Wij vragen de gemeente om in kaart te brengen waar gezinnen met welke hulpvraag terechtkunnen, en dit voor gezinnen en professionals inzichtelijk te maken vóórdat de bezuinigingen ingaan. Wij vragen de gemeente om één partij aan te wijzen die de regie en de verantwoordelijkheid draagt, zodat gezinnen niet van het kastje naar de muur worden gestuurd en zij een duidelijk aanspreekpunt hebben, en er te sturen en toe te zien dat deze partij ook daadwerkelijk de regie voert.

Luister naar de jongere en de ouders

Als rode draad door de ervaringen die wij horen loopt één centrale boodschap: luister naar de jongere en de ouders. Zij geven aan: als er aan het begin van hun traject écht was geluisterd - op school, bij het OKT of bij de aanvullende jeugdhulp - dan was er mogelijk heel veel tijd bespaard en meer of zwaardere jeugdhulp voorkomen. Niet altijd weten ouders of jongeren wat er precies aan de hand is of nodig is, maar ook dan is het aan de professional om te luisteren, door te vragen en samen tot een plan te komen waar de ouder en de jongere zich in kunnen vinden. Ouders delen:

> *Mijn zoon was in behandeling bij [jeugdhulporganisatie]. Ik maakte me erg zorgen en zag dat er meer hulp nodig was. Ik heb dat meermaals en op verschillende plekken aangegeven. Ze hebben niet geluisterd. Uiteindelijk is het geëscaleerd. Dat had voorkomen kunnen worden als ze naar me hadden geluisterd.*
>
> *De begeleider op school dacht aan autisme. Als ouders hebben wij aangegeven: het is TOS [taalontwikkelingsstoornis, red.], geen autisme; dat lijkt op elkaar, maar het is niet hetzelfde. De begeleider bleef de diagnose autisme doorduwen om tot vervolgens twee jaar later tot dezelfde conclusie te komen als wij.*

Het klinkt simpel, maar zoals blijkt uit de verhalen van jongeren en ouders, is het dat kennelijk niet. Wij vragen ons af: hoe gaat de gemeente zorgen dat er straks wel écht geluisterd wordt? Met nog minder geld en dus ook tijd? Wij vragen de gemeente om als randvoorwaarde bij de bezuinigingen vast te leggen dat professionals op school, bij het OKT en bij de aanvullende jeugdhulp aan het begin van elk traject en tussentijds voldoende tijd krijgen voor persoonlijke gesprekken met jongeren en ouders. Wij zien dit graag terug in de afspraken die met deze partijen worden gemaakt en stellen voor om dit op te nemen in de monitor van de bezuinigingen.

Veel problemen ontstaan op school

Veel problemen ontstaan op school. Daar valt veel winst te behalen als het gaat over het voorkomen van (meer) jeugdhulp. We zijn dan ook blij dat extra ondersteuning voor scholen en kinderdagcentra vanuit de aanvullende jeugdhulp door de gemeente worden gespaard in de bezuinigingen. Toch zijn wij bang dat dit pleisters plakken blijft; op een onderwijssysteem waarin er onvoldoende structurele ruimte wordt gemaakt voor kinderen.

Jongeren en ouders kunnen zelf vaak goed aangeven wat zij of hun kind nodig hebben om beter te kunnen meedoen op scholen. Het gaat vaak om simpele aanpassingen, zoals een rustig plekje waar ze zich even kunnen terugtrekken, een aangepast rooster of overplaatsing naar een andere klas omdat een kind zich daar veiliger voelt.

> *Veel scholen wilden al niet echt in gesprek over aanpassingen, en als ze dan in gesprek gingen dan het leek het alsof ze vonden dat ze het zelf beter wisten terwijl ze gewoon moeten luisteren naar mij en mijn ouders. Ik had op de middelbare school als behoefte dat er een rustig plekje voor mij was en dat er roosteraanpassingen kwamen. Ik had geen diagnose, waardoor de school niet meewerkte en niet luisterde. Anderen die wel een diagnose hadden, kregen die aanpassingen wel.*

Helaas hebben onze leden de ervaring dat hier vaak niet naar wordt geluisterd of dat er drempels worden opgeworpen, bijvoorbeeld omdat een kind geen diagnose heeft. Soms wordt er geluisterd en iets beloofd, maar komt de school deze belofte vervolgens niet na. Dat schaadt het vertrouwen van kinderen en van hun ouders.

Tegelijkertijd kijken scholen nog te vaak naar het kind als 'het probleem'. In plaats van de schoolomgeving aan te passen zodat meer kinderen mee kunnen doen, of bepaald gedrag gewoon als kindergedrag te zien, wordt er als “oplossing” vaak gekozen om kinderen uit de klas te halen. Dit is funest voor hun zelfbeeld en zelfvertrouwen. De benadering vanuit scholen en kinderdagcentra kunnen een groot verschil maken als het de vraag verschuift van 'wat is er mis met jou of jouw kind' naar 'wat heb jij of heeft jouw kind nodig om mee te kunnen doen'.

Wij begrijpen dat de scholen ook met hun handen in het haar zitten door (personeels)tekorten. Maar als ouders vervolgens aankloppen voor jeugdhulp, omdat hun kind volgens school een probleem heeft en de school het niet aan kan, worden zij bestempeld als een "lastige ouder" die (volgens de gemeente onterecht) jeugdhulp zou willen. Dit narratief horen wij te vaak terugkomen en dat moet echt anders. De gemeente moet haar blik naar de scholen richten en dáár terugduwen, niet bij de ouders.

Ervaringen met het OKT

De gemeente heeft het Jeugdplatform expliciet gevraagd hoe ze kan leren van de ervaringen van onze leden met het OKT en wat volgens ons verbeterd zou moeten worden. De ervaring van ouders die ons bereiken, zijn vooral de ervaringen van ouders die contact hebben met het OKT over een (mogelijke) doorverwijzing naar de aanvullende jeugdhulp. Hun ervaring is dat de kennis en kunde van het OKT sterk afhankelijk is van de medewerker die je treft, waarbij het algemene beeld is dat té veel medewerkers te weinig specialisme in huis hebben. Ook vinden ouders dat zij onvoldoende betrokken worden; het OKT maakt belangrijke beslissingen over de hulp voor hun gezin, maar dit gebeurt allemaal achter gesloten deuren en aan de hand van een dossier en/of contact met andere betrokken partijen.

> *Dat is wat ik de hele tijd hoor: je moet terug naar het gebiedsknooppunt, waar ik geen zicht op krijg als ouder. Het wordt allemaal voor ons beslist. Dat vind ik echt zwaar, dat wij daar totaal niks over te zeggen hebben. En dan wordt er weer gezegd: je gaat terug naar het OKT,*

> *het OKT moet nu beslissen. Maar het OKT hebben wij nog nooit gezien of gesproken. Dan denk ik, sorry, maar hoezo weet jij wie wij zijn en hoe de dingen ingezet moeten worden? Jullie kennen ons niet eens.*

Ouders pleiten voor meer betrokkenheid bij en transparantie over het proces dat zich bij het OKT afspeelt. Ze vinden het onacceptabel dat er over hun gezin wordt beslist op basis van een dossier. Wat er zich daadwerkelijk bij gezinnen afspeelt, kan niet uit een dossier worden opgemaakt. Daarvoor zijn meerdere persoonlijke gesprekken nodig, waarbij de hulpvragen breed worden uitgevraagd. Maar dat kost tijd, en ouders ervaren dat het OKT die tijd nu al vaak niet heeft.

> *Je komt pas bij het OKT als het echt slecht gaat en je echt hulp nodig hebt. Als je vervolgens allemaal vragen moet beantwoorden, in die molen terechtkomt, en je vervolgens negen maanden moet wachten tot je een stap verder bent... Er gaat zoveel tijd overheen voordat je de specialistische hulp krijgt waar behoefte aan is. Denk aan de menselijke maat: wat is er nodig? Zorg ervoor dat er iemand zit die die hulpvraag goed in kaart kan brengen, je kunt niet op basis van een dossier of één gesprek een oordeel vellen.*

Andere veelgehoorde ervaringen zijn dat het OKT vaak onbereikbaar is, dat er veel wisselingen plaatsvinden waardoor trajecten stilvallen en dat ouders het gevoel hebben dat zij taken uitvoeren die eigenlijk bij het OKT liggen, zoals regie houden. Een ouder geeft het voorbeeld dat zij zélf degene was die multidisciplinaire overleggen organiseerde met alle partijen die bij de hulp voor haar zoon betrokken waren. Een andere ouder vertelt dat ze van het OKT de boodschap kreeg dat er geen plek was ter overbrugging voor haar kind. Vervolgens heeft ze zelf naar een jeugdhulpaanbieder gebeld en had ze binnen een uur geregeld dat haar kind op de wachtlijst werd geplaatst. Regie voeren en het regelen van een passende plek zijn zaken die ouders juist van het OKT verwachten, en waarvan zij aangeven dat het hen zou helpen als dit door het OKT wordt gedaan.

> *Ouders moeten veel meer ontzorgd worden. Zij hebben vaak al genoeg zorgen rondom hun kind. Je kunt niet verwachten dat zij daarnaast ook nog alle wetten, regels en procedures zelf uitzoeken.*

Met name ouders uiten grote zorgen over de bredere taak die met de bezuinigingen bij het OKT komt te liggen. Zij horen nu al vaak van medewerkers dat het te druk is en dat er personeelstekorten zijn, en vragen zich af hoe het OKT straks nóg meer taken moet uitvoeren. Hoewel de gemeente heeft aangegeven dat er extra geld naar het OKT zal gaan, is de basis op dit moment al niet op orde. En dat terwijl het OKT zo'n belangrijke schakel in het stelsel is, en straks nog belangrijker wordt. De gemeente moet dit faciliteren én financieren. De boodschap is duidelijk: er moet meer geïnvesteerd worden in de bevoegdheid en bekwaamheid van OKT-

medewerkers, het OKT zou moeten taken moeten oppakken die ouders ontzorgen en ouders moeten betrokken en op de hoogte gehouden worden van het proces dat zich bij het OKT afspeelt.

Prioritaire groepen

De gemeente heeft een voorstel gedaan voor vijf prioritaire groepen, waarvoor de aanvullende jeugdhulp in ieder geval beschikbaar zou moeten zijn en blijven. Hoewel een aantal groepen voor zich spreken, zoals gezinnen met een Jeugdbeschermings- of Jeugdreclasseringsmaatregel, kinderen onder de 7 jaar en langdurig geen onderwijs, zijn de gezinnen met een 'meervoudige of complexe thuissituatie' en 'mogelijk levensbedreigende mentale problemen' subjectiever. In ons eerdere advies over voorrang op de wachtlijsten, hebben we aangeven dat er per situatie goed moet worden gekeken naar de lijdensdruk die een gezin ervaart, wat niet altijd te vangen is in bepaalde diagnoses of situaties. Dat zou het belangrijkste uitgangspunt moeten zijn om te bepalen wie voorrang krijgt en vraagt om meer nuance dan vooraf bepaalde prioritaire doelgroepen.

Ook roept het voor ouders en jongeren de vraag op: wie bepaalt of een situatie 'complex' of 'levensbedreigend' is en hoe wordt dat bepaald? De gemeente zegt dat dit gaat in samenspraak tussen "jeugdigen, ouders, professionals bij de aanvullende jeugdhulp en verwijzers." Maar dan blijft de vraag wie uiteindelijk de doorslaggevende stem heeft. Zoals we eerder beschreven, ervaren ouders en jongeren vaak dat er niet naar hen wordt geluisterd. Hoe zorgt de gemeente ervoor dat de eigen inschatting van jongeren en ouders eerlijk wordt meegewogen, terwijl er gelijktijdig een besparingsopgave ligt en daarmee een financiële prikkel om zo min mogelijk aanvullende jeugdhulp in te zetten?

Wij vragen de gemeente om voorrang te laten bepalen aan de hand van echte gesprekken met gezinnen, waarin er tijd en ruimte is om een goed beeld te krijgen van de situatie en de lijdensdruk, en op basis daarvan te beslissen. Als de gemeente ervoor kiest om bepaalde groepen altijd voorrang te geven, vinden wij dat zij vooraf moet vastleggen én openbaar beschikbaar moet maken volgens welke criteria, welk proces en door welke professionals wordt bepaald of een situatie complex of levensbedreigend is. Ook vinden wij dat de gemeente moet vastleggen wie uiteindelijk beslist bij een verschil van inzicht en om te waarborgen dat de eigen inschatting van ouders en jongeren serieus meeweegt. We vragen de gemeente ook om aan te tonen hoe zij voorkomt dat de besparingsopgave op individueel niveau de beslissing over toegang tot aanvullende jeugdhulp beïnvloedt.

Ook roept de categorisering in prioritaire groepen de vraag op of situaties straks moeten escaleren voordat men toegang krijgt tot aanvullende jeugdhulp. Want moeten er dan eerst meervoudige problemen ontstaan binnen een gezin waar de veiligheid al onder druk staat,

of moet een kind met een eetstoornis straks nog meer afvallen voordat de problemen als 'levensbedreigend' bestempeld worden? Als een situatie complex of levensbedreigend is, komt de hulp eigenlijk al te laat. Dit moest juist voorkomen worden door tijdige inzet van passende hulp. Dat vraagt goede, specialistische expertise aan de voorkant, zodat er een goede inschatting gemaakt kan worden van wat er nodig is. Niet op basis van een dossier, maar op basis van doortastende gesprekken en echt contact met gezinnen om een goed beeld te kunnen krijgen van de situatie. Tijdig de juiste ondersteuning kan helpen om zwaardere, duurdere hulp later te voorkomen.

Wachtlijsten

Ook hebben wij zorgen over de wachtlijsten, die volgens ouders en jongeren nu soms al langer dan een jaar zijn. De prioritaire groepen zijn bedoeld om hulp sneller beschikbaar te hebben voor deze groepen, maar als jeugdhulporganisaties het tegelijkertijd met minder geld moeten doen, vragen wij ons af of de juiste hulp ook écht sneller beschikbaar komt. Ook betekenen de voorrangsregels dat andere gezinnen ergens anders geholpen moeten worden of nog langer moeten wachten. Hoe zorgt de gemeente dat er, wanneer hun situatie verslechtert, ook voor hen op korte termijn hulp beschikbaar komt?

Wij vragen de gemeente om aan te geven hoe de juiste hulp voor de prioritaire groepen sneller beschikbaar komt als aanbieders het met minder geld moeten doen, en om duidelijk te maken welke wachttijden zij verwacht en acceptabel vindt. Ook vragen wij de gemeente om voor gezinnen die buiten de prioritaire groepen vallen een concreet plan te maken met een route, inclusief waarop zij kunnen rekenen tijdens het wachten en hoe zij op korte termijn geholpen worden als hun situatie verslechtert.

Eerst kritisch kijken naar de jeugdhulpaanbieders zelf

De bezuinigingen richten zich grotendeels op het terugdringen van het gebruik van de aanvullende jeugdhulp. Tegelijkertijd hebben jongeren en ouders vraagtekens bij hoe de budgetten binnen jeugdhulporganisaties worden besteed. Zij horen en lezen de verhalen van malafide jeugdhulpaanbieders en zien bijvoorbeeld dure zzp'ers op de werkvloer, veel managementlagen en heel veel overleggen, en vragen zich af: hoeveel geld wordt daaraan uitgegeven?

> *Waar wordt eigenlijk geld verspild? Een deel van het geld lijkt binnen organisaties te blijven hangen, vooral bij grotere organisaties. We moeten ons afvragen of dat geld daadwerkelijk terechtkomt bij gezinnen. Het belangrijk om kritisch te kijken naar eventuele winsten van organisaties en wat daarmee gebeurt.*

De gemeente geeft aan dat een deel van de bezuinigingen ook gaat over "het verlagen van de overhead" bij aanbieders. Dit vinden wij noodzakelijk en belangrijk. Wij vragen de gemeente

om inzicht te geven in geldstromen binnen de jeugdhulp: hoeveel van de uitgaven komen daadwerkelijk bij de gezinnen terecht, welke winsten maken de aanbieders en wat gebeurt hiermee, en welk deel van de besparing komt voort uit lagere overhead en welke uit minder hulp voor gezinnen. Wij vragen de gemeente om dit te analyseren voordat er bezuinigd wordt op hulp voor gezinnen.

Afbouw van verblijf

De gemeente wil jeugdhulp met verblijf waar mogelijk voorkomen door in te zetten op meer intensieve ondersteuning thuis. Dit vinden wij een stap in de juiste richting; we kennen inmiddels allemaal de verhalen van wat uithuisplaatsingen en verblijf binnen jeugdhulp bij jongeren en gezinnen teweeg kunnen brengen. Het is dan ook goed dat er kritischer gekeken wordt naar andere opties wanneer uithuisplaatsing of verblijf nodig lijken. Maar, zoals jongeren van Levvel aangeven, (tijdelijk) verblijf kan soms ook noodzakelijk zijn om rust, ruimte en veiligheid te creëren. Het is dan ook belangrijk dat tijdelijke verblijfsplekken beschikbaar blijven voor gevallen waar dit echt nodig is, en dat situaties zoals voortgekomen uit de instroomstop van Levvel te allen tijde voorkomen worden. Er zijn zorgen over waar jongeren die nu in verblijf zijn, terecht zullen komen. Wij vragen de gemeente dan ook om een plan voor jongeren die nu in verblijf zijn, waaruit blijkt waar zij terecht zullen komen en hoe de continuïteit van hun hulp gewaarborgd wordt.

Ook vraagt de afbouw van verblijf dat er éérst meer geïnvesteerd wordt in alternatieven, zodat er voor kinderen die dit nodig hebben altijd een plek is waar zij terecht kunnen. Dit kan ook binnen het eigen netwerk zijn, maar dat vraagt wel meer inzet op ambulante ondersteuning. Een ander belangrijk alternatief voor verblijf is pleegzorg. Echter, pleegouders zijn schaars en voelen zich op dit moment niet altijd goed ondersteund:

> *Pleegouders zijn ontzettend belangrijk, maar krijgen vaak onvoldoende ondersteuning. Er zit een grote kloof tussen wat we van het netwerk verwachten en wat het netwerk ervoor terugkrijgt. Het systeem zou pleegouders en andere belangrijke mensen rondom een gezin moeten ondersteunen en nooit mogen laten vallen.*

De gemeente heeft aangegeven dat er binnen de bezuinigingen 0,4 miljoen gereserveerd is voor extra ondersteuning voor pleegouders. Wij zijn blij dat de gemeente hier geld voor reserveert, maar wij vragen ons af of dit voldoende is. Wij zien graag een concreet plan van de gemeente om het tekort aan pleegouders aan te pakken, zeker nu ze wil dat pleegzorg een prominentere rol binnen het stelsel krijgt.

Steun buiten de jeugdhulp

Wat kan gezinnen nog meer helpen, naast jeugdhulp? De voorbeelden die ouders geven van initiatieven die hen door de jaren heen echt hebben geholpen, zijn initiatieven die hen even

ontzorgden, waardoor zij in contact kwamen met andere ouders met soortgelijke ervaringen of waardoor zij even écht tot rust konden komen en aandacht voor zichzelf konden hebben. Specifieke voorbeelden zijn onder andere Buurtgezinnen, de lotgenotengroep Mama Vita of de organisatie BeActive:

> *Ik ben ook lid van Mama Vita. Ik was laatste bijvoorbeeld bij de spa, dat hadden ze georganiseerd voor moeders. We kregen ook een luncharrangement, alles was kosteloos. Daar knap je zo van op! Je hebt leuke, herkenbare gesprekken en het is ook gewoon even gezellig.*

> *Ik heb wel een goede ervaring van hulp die echt geholpen heeft, maar dat is stopgezet omdat er geen geld meer voor was. Het zou te duur zijn. Hier gingen mijn kinderen een weekend weg naar een park, in een groep met kinderen van dezelfde leeftijd. Hoeft niet dezelfde diagnose te zijn, maar gewoon kinderen die het even nodig hebben, of eigenlijk, waarvan de ouders het even nodig hebben om rust te hebben. Daar is het eigenlijk voor bedoeld. En de kinderen, die hebben een leuk weekend en die worden goed begeleid. Mijn dochter zat thuis en zag daardoor geen leeftijdsgenoten. Hier had ze haar vriendinnen.*

Ook initiatieven die door ouders of jongeren zelf zijn opgezet, zoals Oudercafé IJburg voor ouders van kinderen die niet meer naar school kunnen of een spelletjesavond voor kinderen, worden als heel helpend ervaren. Juist omdat deze écht aansluiten bij wat ouders en kinderen nodig hebben.

Ouders geven aan dat zij vaak praktische ondersteuning gemist hebben. Iemand die een kind even van school haalt en opvangt, iemand die de was doet of iemand die even boodschappen haalt. Ons advies is: ondersteun ouders daar waar zij de behoefte voelen voor steun. Laagdrempelige initiatieven vanuit de sociale basis kunnen hier geschikt voor zijn, maar kijk ook naar extra (praktische) ondersteuning voor ouders wanneer dit nodig is. Want ouders een steuntje in de rug geven loont echt.

Ook jongeren hebben ideeën over wat hen echt verder heeft geholpen en waar de gemeente volgens hen meer in zou moeten investeren. Jongeren van de jongerenraad van Levvel benadrukken het belang van investeren in relaties waarop jongeren kunnen bouwen, zoals een pleegouder, JIM of ervaringsdeskundige die jongeren echt begrijpt en de tijd voor hen heeft en neemt. Een persoon als deze is vaak een belangrijke brug tussen gezinnen en hulpverleners. Door neurodivergente jongeren worden de PEERS-training en InterActing als voorbeelden genoemd van initiatieven die hen hebben geholpen en met andere jongeren in contact hebben gebracht.

Tot slot

De gemeente heeft ons gevraagd om, samen met andere partijen, mee te denken over het opzetten een kwalitatieve monitor van de bezuinigingen en deze ook uit te voeren. Het doel is om te volgen wat de effecten van de bezuinigingen zijn op de levens van Amsterdamse gezinnen. Wij vinden het erg belangrijk om de komende jaren, wanneer er nog tijdig bijgestuurd kan worden, extra goed in de gaten te houden hoe het met Amsterdamse gezinnen die ondersteuning nodig hebben gaat en zijn blij dat de gemeente het belang van ervaringen inziet en serieus neemt. We denken dan ook graag mee over waar deze monitor zich op moet richten en staan er zeker voor open om te verkennen hoe wij zo goed mogelijk kunnen bijdragen aan de uitvoering hiervan.

Er lagen in het kader van dit gevraagde advies vanuit de gemeente een flink aantal vragen voor Jeugdplatform Amsterdam, die een breed spectrum van de aanvullende en preventieve (jeugd)hulp, én aanpalende domeinen, zoals onderwijs, beslaan. Hoewel wij een structurele inbreng hebben van onze vaste adviesgroepleden en daarbuiten zoveel mogelijk signalen ophalen bij Amsterdamse gezinnen, is er beperkt tijd geweest om voor bepaalde specifieke thema's, zoals criminaliteit, voldoende ervaringen te verzamelen om deze mee te kunnen nemen in ons advies. Uiteraard kunnen wij, als dat gewenst is, op een later moment op andere vragen terugkomen.

Wij hopen dat ons advies de gemeente helpt om scherp te blijven op de risico's die de bezuinigingen met zich meebrengen en blijven erbij dat elk Amsterdams kind, elke jongere en elke ouder recht heeft op tijdige en passende hulp. We vragen de gemeente om, in lijn met de Jeugdvisie, bij elke keuze die de komende jaren wordt gemaakt het belang van het kind centraal te stellen. Dat zou altijd belangrijker moeten zijn dan bezuinigen.